

Illegális lakossági szemétegetés hazánkban

Hulladékot égetni a jogszabályok szerint kizárólag környezetvédelmi engedéllyel, többlépcsős szűrőrendszerrel felszerelt égetőműben lehet. A szigorú szabályoknak mindössze tucatnyi berendezés felel meg az országban, a légszennyezésük nem jelentős. Ezzel szemben nap mint nap tapasztalhatjuk, hogy kályhákban, háztartási kazánokban és kertekben szemetet égetnek engedélyek nélkül. Egy-egy ilyen égetés légszennyezése többszöröse a szabályozott körülmények között, égetőműben végzett égetésnek, annak ellenére, hogy a kályhákban legfeljebb néhány kilogramm, míg az égetőművekben több tonna hulladék ég el óránként.

A lakosság által végzett illegális hulladékégetés elterjedtségét és ezzel kapcsolatos adatokat gyűjtött a Levegő Munkacsoport 2016. április 7. és 20. közt. Az adatgyűjtést a K-Monitor Egyesület „Adatozz okosan!” projektje keretében végeztük, az adatokat Facebook és Google hirdetéssel Magyarország internethasználó lakosai köréből gyűjtöttük online kérdőív segítségével. Összesen 415 válasz érkezett. A felmérés nem reprezentatív, de az eddigi tapasztalataink alapján állíthatjuk, hogy több kérdésben nagy pontossággal közelít a valósághoz.

Előzmények

A Levegő Munkacsoport 2015. évben több mint 200 esetben fordult a lakosság illegális hulladékégetéssel kapcsolatos panasszal, kérdésekkel. Ebbe nem számoltuk bele a Facebook oldalunkon érkezett panaszokat, hozzászólásokat, ezek száma is több százra rúg. A korábbi években is érkeztek hasonló panaszok, de évente „csak” mintegy száz. Az exponenciálisan növekvő számú panasz azt sejteti, hogy ez a rendkívül környezetszennyező és egészségkárosító tevékenység egyre elterjedtebb az országban. Az Alapvető Jogok Biztosa és a jövő nemzedékek érdekeit védelmét ellátó helyettese, valamint korábban a Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosa is több vizsgálatot végzett¹ a témában, feltárva a jogalkalmazás hiányosságait és jogszabályi ellentmondásokat.

Megvalósítás

Az adatgyűjtéshez a Google űrlapokat használtuk. A kérdések tervezését a témában szerzett több éves tapasztalatunk és az „Adatozz okosan!” projekt keretében elsajátított ismeretek segítségével végeztük. Az adatközlőktől a következőket kérdeztük²:

- Az égetés helyszíne (település, utca)
- Az égetés helye (tüzelőberendezés, nyílt tér)

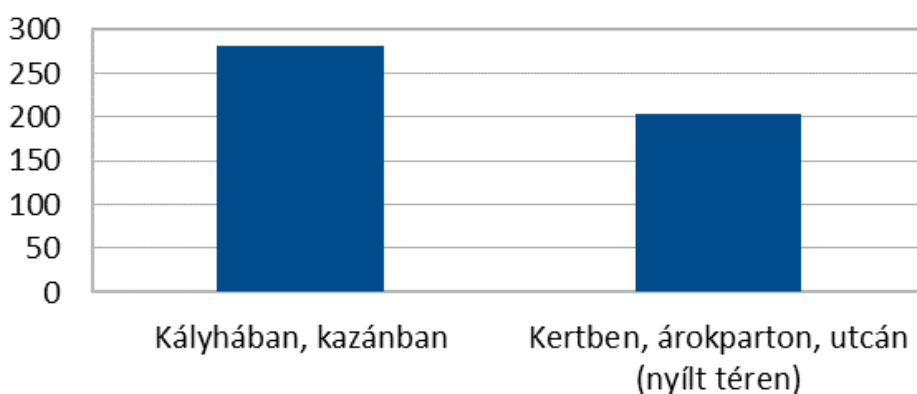
¹ A Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosának vizsgálata: http://jno.hu/hu/af/jno-20-2011_hulladek_egetes.pdf
Az Alapvető Jogok Biztosa vizsgálatai: <http://www.ajbh.hu/documents/10180/108908/201206236.rtf>
http://www.ajbh.hu/documents/10180/2500969/K%C3%B6z%C3%B6s+jelent%C3%A9s+a+kerti+hullad%C3%A9k%C3%A9get%C3%A9s+szab%C3%A1lyoz%C3%A1s%C3%A1r%C3%B3l+695_2016/8c42319e-c4f7-4b99-9fcc-5218bdb618a2?version=1.0

² A kérdőív itt érhető el: <http://goo.gl/forms/s1lgmCrtXe>

- Az égetett hulladék anyaga (gumi, rongy, kezelt fa, pvc, háztartási hulladék)
- Az égetés gyakorisága (naponta, hetente, havonta, alkalmi)
- Aktív lépést tett-e a szennyezés csökkentése érdekében (járási hivatal, kormányhivatal, rendőrség, önkormányzat, civil szervezet)
- Történt-e intézkedés
- Mi okozhatja az égetést (tudatlanság, szegénység)

A helyszín kivételével a többi kérdésre adott válaszok valószínűleg jól mutatják a valóságot, hiszen ezek településektől függetlenek. Kis mértékű torzítást okozhat az adatokban, hogy a kérdésekre interneten gyűjtöttük a válaszokat, így a legszegényebb településekről, ahol alacsonyabb az internethasználat, kevesebb válasz érkezett. Itt a szegénység okozta hulladékégetés aránya magasabb lehet.

Az Ön által ismert esetben hol égetik a hulladékot?



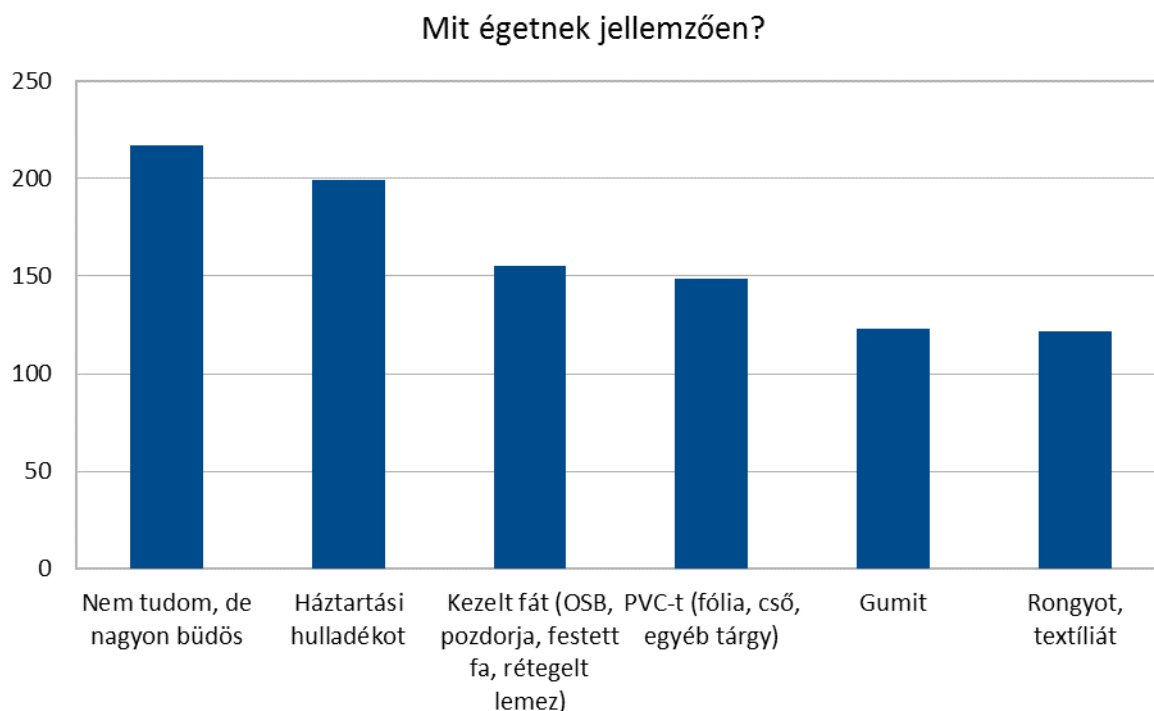
A gyűjtött adatok bemutatása

Az adatok földrajzi elemzését a Tableau Public³ és Google Fusion Tables⁴ nyílt forráskódú programmal végeztük el. Leginkább arra voltunk kíváncsiak, hogy a szegénység és a földrajzi elhelyezkedés között van-e kapcsolat. Ilyet azonban nem sikerült fellelni. Budapesten ugyanúgy előfordul a szemétegetés lakosságárányosan, mint az ország más részein. Kiemelkedően nagy a száma néhány településen, ezeken a helyeken talán a lakosság érzékenysége, környezettudatossága magasabb (Pomáz, Göd, Sajószentpéter, Kőszeg, Pápa).

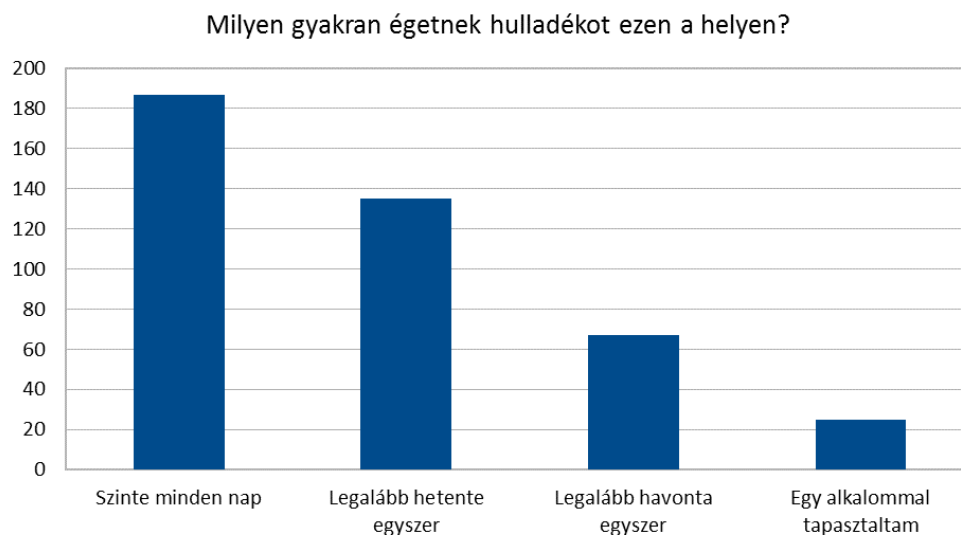
³ A térkép itt érhető el: <https://public.tableau.com/profile/lenkei.p.ter#!vizhome/IlleglishulladkgetsMagyarorszgon/Dashboard1>

⁴ A térkép itt érhető el: <https://www.google.com/fusiontables/DataSource?docid=1Zj44EDgJB2alRhe3ymSGxEdr1cKdq8NtVAJttcT>

Az egyes kérdésekre adott válaszok

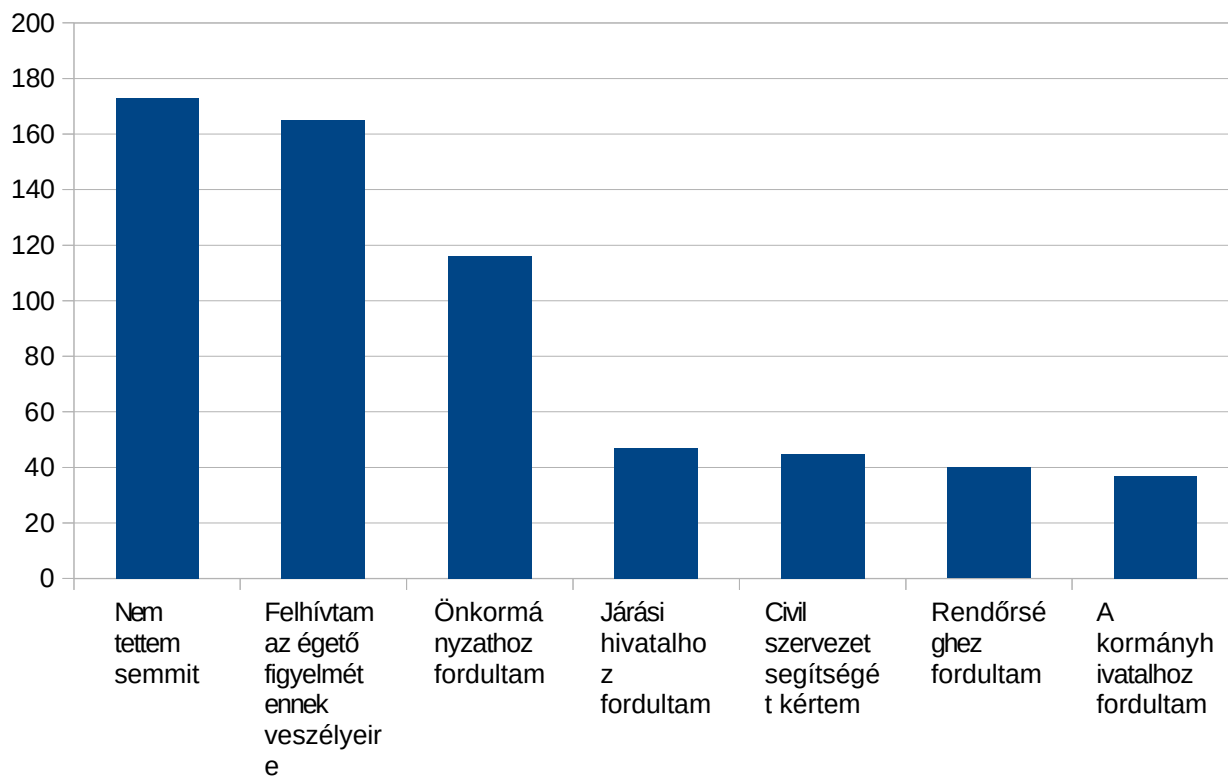


Az adat rámutat, hogy a tetten érés a hatáság számára nehezkesebb, illetve komoly kockázatot rejt a szén-monoxid mérgezések révén, hiszen a lerakódó kátrány a kéményt eltömítheti. A legveszélyesebb egészségi szempontból a PVC égetése.



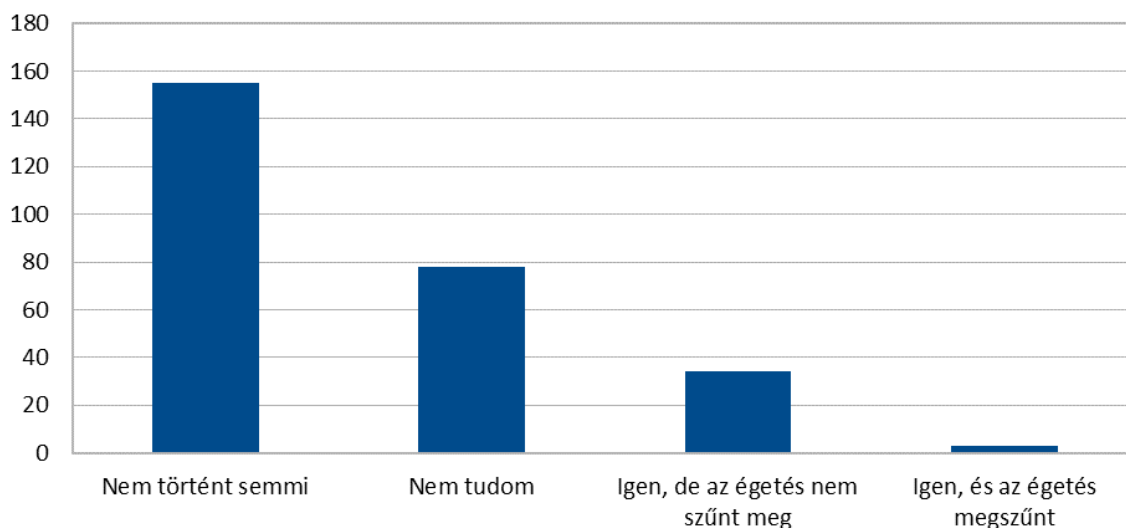
A napi gyakoriság azt jelzi, hogy rendkívül nagy mennyiségű légszennyező jut a levegőbe. Sajnos az esetek harmadánál ez jellemző.

Tett-e valamit ebben az esetben az illegális hulladékégetés ellen?



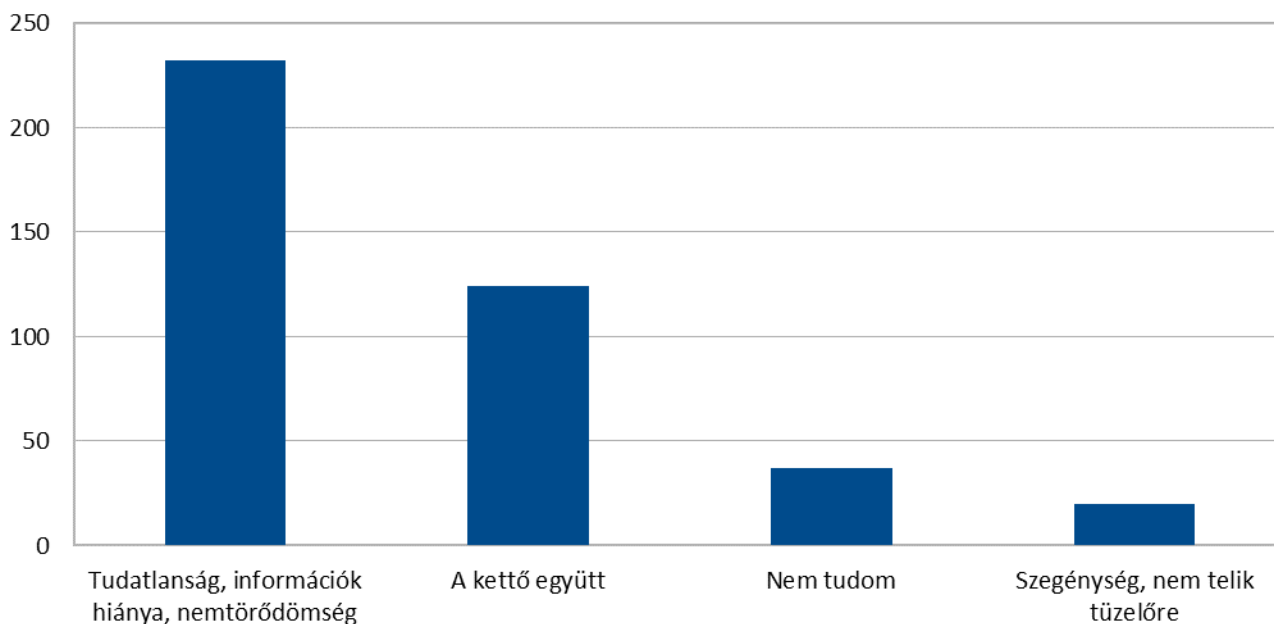
A szemléletformálás hiányát jelzi, hogy a járási hivatalhoz (a leginkább illetékes hatóság) kevesen fordultak. Viszont pozitív, hogy az égető figyelmét sokan felhívják a veszélyekre.

Amennyiben hatósági segítséget kért, történt-e valamilyen intézkedés?



Lehangoló, hogy mindössze három esetben szűnt meg az égetés a hatósági fellépés hatására, és 155 esetben semmilyen intézkedést nem tett a hatóság. Ez széles körű hatósági jogsértésre mutat rá.

Ön szerint mi vezetett a hulladékégetéshez?



Az utolsó kérdés egyértelműen bemutatja, hogy elsősorban a megfelelő tudás és felelősségérzet hiánya okozza az illegális hulladékégetéseket, nem pedig a szegénység. Az államnak ezért óriási felelőssége van, hiszen rendkívül költséghatékonyan jelentősen csökkenteni lehetne a légszennyezésnek ezt a forrását. Ez különösen annak fényében megdöbbentő, hogy hazánkban a légszennyezés okozta gazdasági károk eléri a GDP 19 százalékát az Egészségügyi Világszervezet szerint⁵. A szemléletformálási tevékenységben kiemelkedő szerepe lehet a környezetvédő civil szervezeteknek.

2016. április 21.

Lenkei Péter, a Levegő Munkacsoport Környezeti Tanácsadó Irodájának vezetője

⁵ [http://www.euro.who.int/en/media-centre/sections/press-releases/2015/04/air-pollution-costs-european-economies-us\\$-1.6-trillion-a-year-in-diseases-and-deaths,-new-who-study-says](http://www.euro.who.int/en/media-centre/sections/press-releases/2015/04/air-pollution-costs-european-economies-us$-1.6-trillion-a-year-in-diseases-and-deaths,-new-who-study-says)